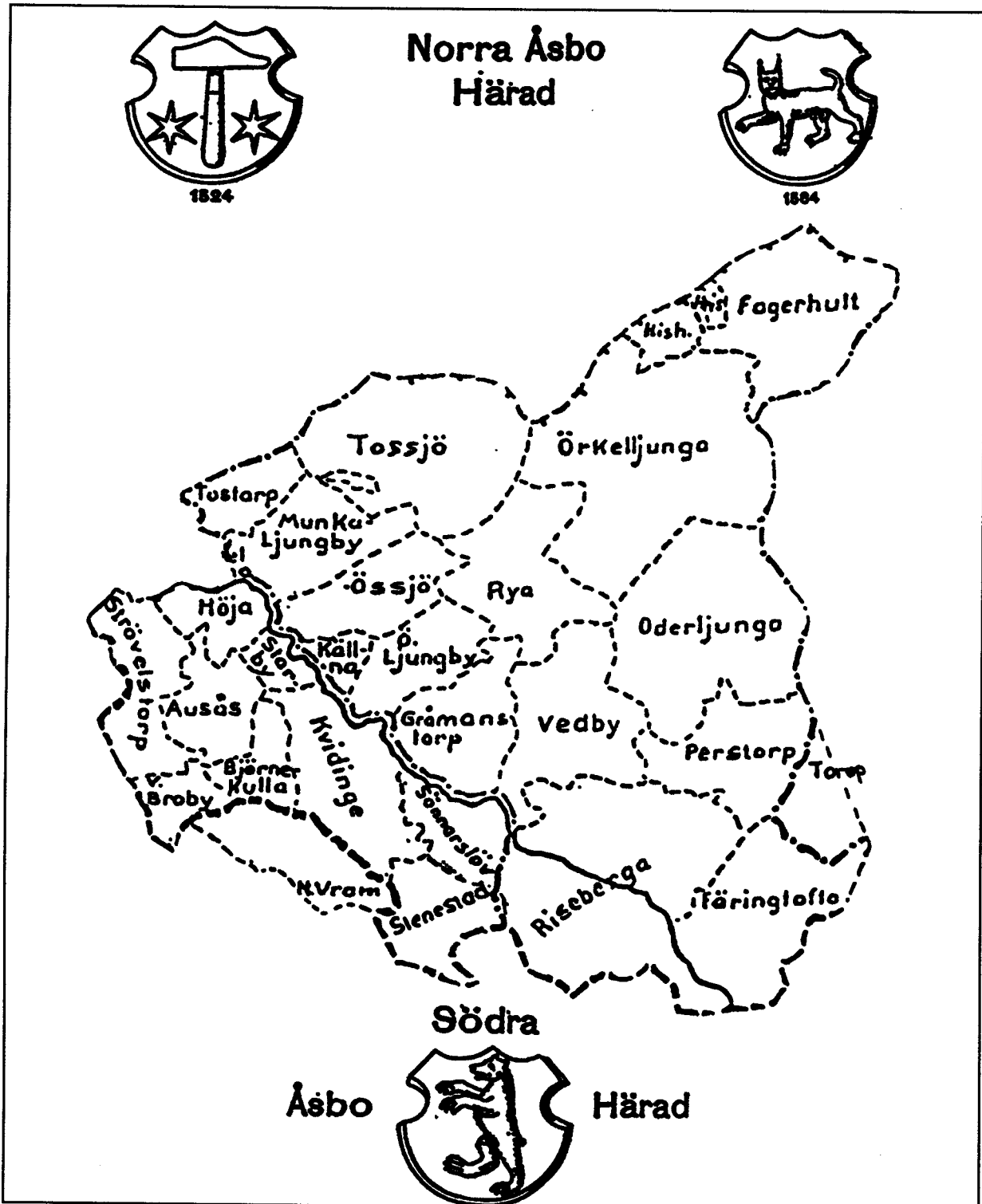

Åsbo Släktblad

Medlemstidning för Åsbo Släkt- och Folklivsforskare

årg. 13 december 2000

nr. 2

Åsbo Släktblad

Medlemstidning för Åsbo Släkt- och
Folklivsforskare
Årg. 13 december 2000 nr. 2

Innehåll	sid.
Ordförandebrev	3
Gråmanstorp	4
- Sten Svensson	
Mina minnen från Gråmanstorp	5
- Inger Nilsson	
Gråmanstorp's kross	6
- Inger Nilsson	
Från Skola till Café	7
- Sten Svensson	
Den sista avrättningen i Gråmanstorp	8
- Lena Åström	
Gråmanstorp's IF	9
- Sten Svensson	
Tågolycka vid Lilla Kloster	11
- Hjördis Nilsson	
Oväntat möte på skoltrappan	12
- Märta Friedman	
En våldsam man	13
Höstens avverkade program	14
Frågelådan	15
Nya medlemmar	
Vårens program	16

Nästa nummer av vår tidning kommer ut i början av juni 2001.

Vi tar tacksamt emot artiklar, tips och idéer, som kan belysa och berika forskningen inom Norra och Södra Åsbo härad.

För insänt material svarar respektive författare.

Manusstopp 1 maj.

Redaktionen

© Åsbo Släkt- och Folklivsforskare och författarna

Medlemsavgifter år 2001

Helår	100 kr	
Familjemedlem		40 kr
Juniormedlem		40 kr
Forskarkort		20 kr

Åsbo Släkt- och Folklivsforskare

Postadress: Box 191, 264 22 Klippan
Besöksadress: Studiegården 47:an, 2:a våningen, Storgatan 47, Klippan
Postgiro: 43 57 62 - 0

I lokalen förvaras föreningens **ARKIV** bestående av

- Kopior av antavlor, bouppteckningar, släkt utredningar m.m.
- Medlemstidningar från föreningar i Sverige
- Böcker av intresse för släkt- och folklivsforskare
- Register över ineliggande bouppteckningar på Tingsrätten i Klippan
- Material till försäljning, som t.ex. antavlor, ansedlar, böcker och kompendier

Kontaktperson: Siv Eriksson

ÖPPET HUS i föreningslokalen se programsidan

Kontaktperson: Ingrid Tann

I lokalen finns tillgång till mikrokort, kort- och rullfilmsläsare

Föreningen hyr ut mikrokortläsare i perioder om två veckor

Boka i förväg. Kostnad 40 kr per period (Dessa pengar går oavkortat till inköp av mikrokort)

Kontaktperson: Barbro Andréll

I lokalen hålls kurser i släkt- och lokalhistorisk forskning

Kontaktperson: Barbro Andréll

Styrelsen 2000

Ordförande	Barbro Andréll Fredsgatan 8, 264 32 Klippan tel. 0435-147 34
V. ordförande	Hjördis Nilsson Ankarlöv 6812, 264 93 Klippan tel. 0435-230 46
Sekreterare	Ingrid Tann Idrottsvägen 29 b, 264 31 Klippan tel. 0435-128 32
Kassör	Marianne Carlsson Rosenvägen 37, 264 37 Klippan tel. 0435-122 43
Arkiv	Siv Eriksson Bruksgatan 1, 264 33 Klippan tel. 0435-143 38
Suppleanter	Bengt O Bengtsson Svenstorp 2323, 264 92 Klippan tel. 0435-109 14 Lars-Eric Jönsson Ringgatan 13, 264 32 Klippan tel. 0435-103 81

Åsbo Släktblad

Redaktion	Agneta Rosengren Rosenvägen 19, 264 37 Klippan tel. 0435-13920 Sten Svensson Lysmaskgatan 2, 264 36 Klippan tel. 0435-13091 Lena Åström Fredsgatan 10, 264 32 Klippan tel. 0435-106 83
-----------	--

Släktforskarvänner!

”Torparensen Lars Johansson från Ryet af Örkejlunga sn. som den 26 sistl. April begaf sig till Helsingborg för att å Postkontoret derstädes afhemta ett rekommenderat bref, innehållande omkring 50 R:dr B:ko har ännu icke återkommit. Genom efterforskning har man fått veta, att han den 28 åkande lemnat staden i sällskap med en okänd person. Något vidare har man icke kunnat erfara. Som han alltid uppfört sig särdeles ordentligt och nyktert, har man allt skäl att antaga det han icke blifvit så länge borta ifrån hemmet, om han icke träffats af någon olycka.....”

Christianstads Lands-kansli den 16 Maj 1859

Dessa rader om Lars Johansson från Örkel-ljunga har jag funnit i Länskungörelserna för Kristianstads Län som vi fick som gåva till föreningen för ett antal år sedan, en guldgruva för den som ger sig på jakt efter lite annorlunda uppgifter att berika sin släktforskning med.

Språket är lite ovant och texten inte alltid så lättläst men har man väl börjat ta del av folkets väl och ve under 1800-talets senare hälft i våra härader, så är man ohjälpligt fast.

Den 29 augusti 1859 låter Landshöfdinge-ämbetet i Kristianstad meddela att *”Krono-Skatte-Rusthållshemmanet N:o 1 och 2, 1/16-dels mantal Karsholm i Oderljunga socken å Åby Tingsställe Fredagen den 4 nästkommande November klockan 12 på dagen genom executive auktion försäljes”*.

Året därpå får vi veta att Pål Persson *”erhåller stadfästelse i besittningsrätten å hemmanet nr.8 3/16 mtl. Öya i Kellna socken hvaraf han genom arf efter föräldrarna Per Jönsson och Anna Nilsson dotter blifvit innehafvare”*

I oktober månad 1860 fick prästerna i våra sockenkyrkor uppgiften att, på uppdrag av Herr Kommendanten i Landskrona, från predikstolen uppläsa följande efterlysning:

”Straffången N:o 119 Martin Olsson, som den 20 dennes beredt sig tillfälle att rymma. Olsson

är född i Annarps by i Färingtofta socken den 10 oktober 1811, har mörka hår och ögonbryn, blå ögon, långlagt ansigte med ett ärr å venstra ögonlocket och ett dito öfver venstra ögat samt är 5 fot 8 tum lång”.

Vad Martin Olsson från Färingtofta hittat på kan man ju undra, men han verkar ha varit en hetlevrad herre.

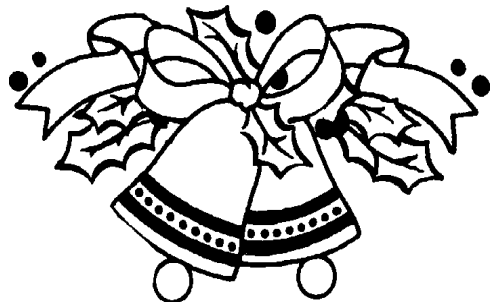
Vidare har jag via en snabb resa bland gamla våldoftande boksidor kunnat konstatera, att Oderljunga kyrka 1863 fick nytt tegelgolv *”uti kyrkans öfvre del”*, att man i en rishög i Röstånga funnit ett knyte med diverse kvinnokläder tillsammans med en stor ost, att Anders Reuthers dotter Johanna i Össjö fick 3 rdr. i fattighjälp från Kongl. Serafimer Ordens-Gillet medan Enkan Hanna Nilsson dotter i Perstorp fick 6 rdr. från samma fond och sist men inte minst den viktiga nyheten att priset på blodiglarna å apoteket i Engelholm år 1864 blifver 37 öre stycket, *”hvilket warder hermed kungjordt”*.

Detta var ett axplock från gårdagens informationsflöde som delgavs folk i kyrkan om söndagarna.

För att utöka informationsflödet av idag, och för att underlätta arbetet med vår tidning för redaktionen så fatta gärna pennan och skriv några rader om händelser från förr och nu i våra härader. Det som eventuellt inte kommer in direkt i nästa nummer sparas till kommande nummer av vår tidning.

Så tillönskar jag Er alla en fridfull julhelg och ett Gott Nytt år.

Barbro Andréll

GRÅMANSTORP

Sockennamnet Gråmanstorp har under tidernas gång skrivits på olika vis. Vår kände hembygdsforskare A. Hannrup anger i sin bok "Gråmanstorps socken blir Klippans Köping", bland annat följande stavning:

- 1378 Grymelstorp
- 1506 Grömmestorp
- 1569 Gremestorp
- 1624 Graamendstorp
- 1683 Graamendstrup
- 1707 Grummestorp

Det folkliga uttalet fram till våra dagar har väl närmast legat åt "Grommestorp" till.

Om man fortsätter bakåt i tiden finner man att det inte är en tillfällighet att Mariakyrkan i Gråmanstorp ligger där den ligger. Under 1900-talet har man funnit flera bevis på att marken runt kyrkan har, i alla fall under ca 3000 år, använts som begravningsplats. Av en rapport från dåvarande intendenten vid Helsingborgs Museum, doktor Torsten Mårtens-son, den 17 december 1913 framgår, att han funnit en kista av stenhällar. Stenkistan låg ca 1,5 m under marken vid kyrkans strävpelare. Kistan innehöll rester av 7 individer. Någon datering har ej angetts, men Algot Hannrup antager att det är en grav från stenåldern, och i så fall med en ålder av ca 4000 år.

Vid gravgrävning 1949 hittade kyrkovakt-mästare Mårten Nilsson en lerurna med brända ben. Lerurnan var synnerligen trasig, och innehöll förutom brända ben en 9,9 cm lång svanhalsad bronsnål. Denna har tidsbestämts till bronsålderns sjätte period (omkring 2.500 år f. Kr).

Att Gråmanstorp som plats har haft stor betydelse långt bak i tiden torde ligga utom allt tvivel. Det vittnar inte minst alla de fornlämningar som finns runt om i trakten. Anledningen till Gråmanstorps betydelse som plats, kan väl bl. a. sökas i de goda kommunikationer och fiske-möjligheter som alla vattenvägar gav, ex. vis Rönne å, Bäljane å och sjö- och vattensystemet norr om Åby och Gråmanstorp.

Sten Svensson

Källa:
Klippanboken "Gråmanstorps socken blir Klippans Köping" av Algot Hannrup
Bilderna lånade från Klippanboken

Ur Gods och gårdar från 1942 har vi lånat följande information om Gråmanstorp

Gråmanstorps socken av Norra Åsbo härad ligger på norra sidan av Rönneå, som här rinner fram djupt nedskuren genom mäktiga lerlager och mottar ett tillflöde i Bäljane å eller Vedbyån, också med en djup fåra. Socknen är rikt uppodlad, särskilt i närheten av åarna. Längre mot norr komma även en del skogs- och mossmarker.

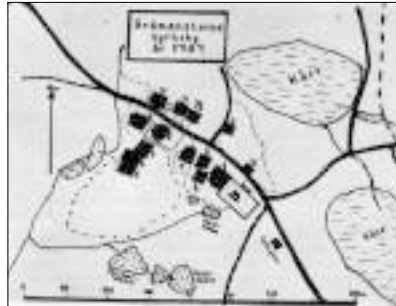
Inom denna socken, mitt emellan de båda åarna, ligger det betydande industrisamhället Klippan. Detta samhälle hyser

bl.a. Skånes äldsta i gång varande industriföretag, det pappersbruk, som ursprungligen anlades här 1573, antagligen av Tycho Brahe. Själva fabriksbyggnaderna ligger dock utanför sockengränsen i Västra Sönnarslöv. För övrigt drives här textil- och läderindustri, bryggerier, möbelfabrikation m.m. Samhället har järnvägs-förbindelser åt fyra håll, åt Ängelholm, Åstorp, Eslöv och Hässleholm. Det hade 1942 3.106 invånare. Det har municipal-samhälles ställning alltsedan år 1887.

Över hälften av socknens jord tillhör Krapperupsgodset, däribland det gamla säteriet Bjersgård. Även Klippans Finpappersbruk AB har en del jord i socknen.

Fornminnen: Högar och domarringar äro de vanligaste fornlämningarna. Bland de förra märkes t.ex. en grupp i förening med runda och tresidiga stensättningar vid Bjersgård och den s.k. Kärringhögen vid Smålarp. Vid Norbjör märkes flatmarksgravar. Vid Johannistorp har man funnit en bronsåldersgrav, bestående av en liten kista i en stensättning. I närheten av kyrkan märkas stenar med sliprännor.

Kummel lär tidigare ha funnits vid Djurhallshus.

Gråmanstorps kyrkby år 1707

Teckning av Bjersgårds Herrgård före 1856

Mina minnen från Gråmanstorp på 40-talet

Ljungaborg på 1940-talet

Min farmor och farfar, **Anna och Johannes Andersson** bodde på **Ljungaborg** när jag var barn. Detta lilla ställe låg mittför stationen och stenkrossen. När vi skulle hälsa på farmor och farfar, cyklade vi på stora vägen till Ängelholm (som ju är cykelstig idag). Nuvarande väg 13 var då järnväg. Vi vred ner på lilla vägen vid Gråmanstorps skola (bygdegård idag) cyklade över järnvägen och passerade förbi banvaktsstugan där Johan Larsson bor idag. Mittför banvaktsstugan ligger ett hus, som idag är rosa. Där bodde Ragnar Nilsson och hans syster Lilly. De drev en liten affär, där jag minns att det fanns en stor röd kaffekvarn.

Sedan följde vi vägen runt deras hus som leder till Grannahus. En bit bort låg då två hus på höger sida: Petersborg och Ljungaborg.

När man kom in i huset var där ett litet smalt kök. Där fanns en vask med "slabbespann" undertill och med ett skynke som hängde framför. Vaskbordet var gjort av en brunmålad masonitskiva. Ovanpå det stod en spann med en ösa och med rent vatten, som man fick pumpa upp från en brunn ute på gården. I köket fanns också en järnspis på fyra ben och i den eldade farmor hela året när hon skulle laga mat. Vid sidan om spisen fanns en vedlår där jag brukade sitta när farmor och jag skulle sjunga. Hon gick nämligen alltid och gnlade på någon sång. I anslutning till köket fanns en "spiskammare", ett litet rum där maten förvarades.

Vidare fanns ett finrum som det bara eldades i när det var kalas. Farmor hade fött elva barn, så när familjen var samlad blev huset fullt. Vardagsrum fanns också och där lärde farfar mig att lägga patiens och spela 'kasina'.

I västra delen av huset bodde en äldre man som hette Salomon Jönsson. I Klippanboken kan man läsa att han i yngre dagar bodde på Ljungaborg med sin familj. Salomon kom varje kväll in till farmor och farfar för att lyssna på radionyheter kl. 19. Då satt han i farmors korgstol och rökte

cigarr. På somrarna brukade de här tre sitta och prata utanför huset på en bänk. Här var det inget stress, inte.

Ibland fick jag gå med farfar och hämta posten på stationen. På den tiden hade de ett boxnummer. Längs järnvägen låg dessa små vita fyrkantiga stationer, utom Östra Ljungby och Munka Ljungby, som hade riktigt pampiga byggnader.

Jag minns också att André Bengtsson kom med drickabilen, att Erland kom med kött och att en brödbil kom. Ibland kom en man från Kvidinge, som hette Jönsson. Han sålde kläder ur sin resväska, som han hade på cykeln. Var man hos farmor och farfar då, så kunde det hända att man fick en ny tröja.

Farmor och farfar är förstås borta sedan många år och Ljungaborg revs i mitten av 60-talet.

Inger Nilsson, Klippan

Anna och Johannes Andersson

Gråmanstorps kross 1915 - 1942

På bilden från vänster: Ragnar Bengtsson, Rösa, Nils Nilsson, Smålarp, Erland Pettersson och Folke Andersson, Rösa
Vid tippkassan Harry Olsson, Lyckås

Gråmanstorps Stenkross AB bildades år 1915 på initiativ av stinsen Josua Kamstedt. Krossen låg söder om stationen och i bakgrunden på bilden syns dåvarande banvaktsstugan.

Krossen drevs de första 20 åren med ånglokomobil. Därefter inköptes en oljemotor från Krisdala och lokomobilen såldes till skrot. Under kriget när olja inte längre kunde anskaffas så lånades en lokomobil från Bjersgård tills att rörelsen upphörde 1942.

Den mesta stenen kom från Rösa. Makadammen sorterades i olika storlekar: 50, 40, 25, 15, 8 mm samt grus.

Arbetsstyrkan bestod av 6 man men minskade till 5 man då dagproduktionen blev mindre.

Arbetet utfördes huvudsakligen på ackord och största kunden var nog Åsbo härads vägstyrelse och Klippans samhälle.

Inger Nilsson, Klippan

Källa: Johan Larsson, Gråmanstorp

Nils Jönsson Gråmanstorp, Ernst Lövstedt Gråmanstorp, Henrik Olofsson Rösa, August Tärne Norbjär, Johan Pålsson Rösa

Från Skola till Cafe´

Kaffestugan Annorlunda

- Den som åker till Österlen och Stenshuvud, passerar strax före Nationalparkens parkering "Kaffestugan Annorlunda".

- Vad de flesta kanske inte vet är att denna byggnad byggdes år 1846 som **folkskola i Gråmanstorp**. Den låg väster om Bygdegården, som också var skola men som byggdes först år 1900 och väldigt nära vägen mot kyrkan. En mindre lekplats för barnen och en flaggstång fanns söder om landsvägen.

- Byggmästare C. Hammarlund erhöll 1.129 riksdaler för uppförandet av "Långkatekesen". Huset var ca 17 m långt och materialet var korsvirke av ek och råsten. Huset innehöll lärarebostad, skolsal och samlingsrum.

- Redan år 1857 fann man det nödvändigt att, på grund av skolans blåsiga läge, klä södra långsidan samt båda gavlarna med furubräder.

- År 1873 blev skolan för trång varför man byggde till ytterligare en skolsal åt öster, detta kostade 1.995 riksdaler.

- Samtidigt med att skolan byggdes år 1846 uppfördes ett uthus. Det låg troligen i vinkel med skolans västra gavel och i nord-sydlig sträckning. Uthuset innehöll vedbod, avträde och kostall.

- Under lärarparet Ryléns tid i slutet på 1800-talet blev kostallet omändrat till häststall. Rylén höll sig nämligen med egen häst, och ville förflytta sig ståndsmässigt. Efter Ryléns tid blev häststallet brygghus.

- År 1938 indrogs folkskolan i Gråmanstorp, men först år 1953 revs "Långkatekesen".

- Korsvirket var av mycket god kvalitet, varför fabriker Sture Ring inköpte detta av kommunen för 6.000 kr.

- År 1955 inköpte fru Astrid Lindqvist korsvirket och återuppbyggde skolan till vad det är idag nämligen "**Kaffestugan Annorlunda**".

- "Kaffestugan Annorlunda" drivs idag av 3:e generationen, d.v.s. Astrid Lindqvists barnbarn, Cecilia Månsson.

- Väl värt ett besök!!

Sten Svensson

Källor:

Johan Larsson, Gråmanstorp.

Cecilia Månsson, Kaffestugan Annorlunda

Klippanboken av Algot Hannrup

NST-artikel 1957 08 19

'Långkatekesen' Bilden lånad från Klippanboken

Den sista avrättningen i Gråmanstorp

I forna tider hade varje tingställe sin särskilda avrättningsplats. I Norra och södra Åsbo härad låg denna plats i sockengränsen mellan Gråmanstorp och Vedby. Den siste som sonade sitt brott här var en dräng från Smålarps by i Gråmanstorps församling. Han hette Per Svensson och var endast 22 år gammal när brottet utfördes. Han var anställd som dräng hos frälseåbon Thure Christensson på dennes, under Bjersgårds gods liggande, gård i Smålarp.

Onsdagen den 11 november 1840 var Per tillsammans med drängen Pål Olsson och flera andra drängar sysselsatta med tröskarbete på Bjersgård. Under arbetet hade det gått åt två kannor brännvin (1 kanna = 2,6 liter). På kvällen hade ladufogden Malmsten anmodat 12 av drängarna, däribland Per och Pål, att hjälpa till vid brytningen av lin. När detta arbete var slutfört drack de ytterligare en kanna brännvin och begav sig sedan hemåt.

Thure Christensson hade under dagen också fått i sig en hel del starka drycker. Så mycket att han hade fört oljud och kört bort fru och barn. Per Svensson bad, i Pål Olssons närvaro, sin hus-bonde om mat men fick till svar att han skulle gå till vila. Detta nöjde sig dock inte Per med utan upprepade sin begäran. Då tog Thure Christensson en mangelrulle och jagade Per över gården ner mot porten. På tredje varvet hotade han även Pål som då försvarade sig. Per hämtade en slaga (ett tröstverktyg) och sedan en täljkniv för att hjälpa Pål i slagsmålet, som fortsatte in i förstugan. Där orkade Thure Christensson inte göra motstånd längre utan blev sittande på golvet, förvirrat upprepande "ja, slå". Då avlägsnade sig Per och Pål från platsen. Kring midnatt kom Per tillbaka till gården i sällskap med husaren Anders Lundqvist och då påträffades Thure Christensson död i förstugan.

Dagen efter gjorde kronolänsman A. J. Palm en undersökning och då nekade drängarna till vållande av husbondens död, fast Per Svensson menade att Pål Olsson "woro i sådant avseende brottslig". Samma dag blev Pål häktad misstänkt för dråp.

Den 17 november häktades även Per efter det att kroppen obducerats.

Vid ett urtima ting i Norra Åsbo häradsrätt och efter överläggningar väljer rätten att döma Per Svensson "att för dråp å husbonde, mista hand och huvud samt därefter steglas, och Pål Olsson att för delaktighet uti samma dråp genom halshuggning mista livet".

Hovrätten fick rannsakningshandlingarna och besvärsskrivelser från Per och Pål. Målet togs upp den 18 december och den 21 januari 1841 beslöt hovrätten att fastställa häradsrättens utslag. Carl XIV Johan lät den 17 mars meddela sitt beslut att

Per skulle avrättas men skonades vad gällde högerhandens avhuggande och steglingen. Pål blev däremot förskonad från dödsstraffet och skulle istället "sona sitt brott med 28 dagars fängelse vid vatten och bröd, uppenbar kyrkoplikt samt arbete å Malmö fästning intill dess efter 10 års förlopp vi om hans frigivning vilja besluta". Och så skedde.

Den 15 juni 1841 fördes Per Svensson från Kristianstads läns häkte till häradshäktet i Åby dit han anlände dagen efter, samma dag som Pål Olsson fördes dit för att övervara avrättningen. En av ynglingarna i spetsgården, Per Olsson i Lycke, berättade innan han dog 1915, för sin sonson Oskar Pålsson, Lycke, följande om det som kom att bli den sista avrättningen i Norra Åsbo härad:

"Den livsdömde ångrade mycket djupt det brott som han begått i fyllan och villan, och han var väl beredd att dö. Företrädd av prästen gick det dystra tåget ut mot avrättningsplatsen. Den veke ynglingen gick med blicken riktad mot himmelen och sjungande psalmen 'jag går mot döden vart jag går'. Detta var så rörande att säkert fanns inte många ögon som inte tårades".

Pål hade sedan att stå uppenbar kyrkoplikt i Gråmanstorps kyrka och fördes därefter först till läns häktet i Ängelholm och sedan den 30 juni till centralfängelset i Malmö. Där var han arbetsfånge och senare blev han överförd till stamrullen över livstidsfångar. I denna ser man att han den 25 maj 1847 blev frigiven enligt Kongl Majt Nåds utslag den 4 maj 1847. Han erhöll pass till brodern Sven Olsson i Rösa där han skulle inställa sig i tjänst.

Lena Åström, Klippan

Källa: "Från brott till straff" Göran Kristiansson, Lund

Avrättningsplatsen

GRÅMANSTORPS IF

Gråmanstorp IFs styrelse

Stående fr. v. Emil Johansson mtr. förv., John Andersson kassör, Albert Svensson spelarrepr., Erland Andersson sekr.
Sittande fr. v. Bonde Persson reseledare, Algot Hannrup ordf., Mårten Nilsson v. ordf.

Föreningen bildades officiellt den 5 mars 1931, men hade existerat från ca mitten av 20-talet. Första planen disponerades gratis av Baron Johan Gyllenstierna på Bjersgård. Den låg norr om "Rydbergs grane" och kallades "Kalatäppan". När Baronen dog 1931 tyckte inspektör Håkansson på Bjersgård att löftet från Baronen inte gällde längre. Föreningen fick då arrendera 2 tunnland strax norr om stationshuset till ett pris av 200 kronor per år. Till och med motståndare till fotboll, för det fanns sådana även på den tiden, tyckte det var hutlöst betalt för en sådan liten jordbit.

Föreningens medlemmar utförde sedan allt arbete själva utan någon som helst ersättning. Bl.a. fick man skogvaktare Sjöholm på Bjersgård att stämpla ut träd i en grandunge till målstänger. Av någon anledning blev det stämplat så mycket virke att det räckte även till klädselbräder till omklädnadshuset.

Även en brunn skulle grävas, Sven Persson i Smedjebo visade var den skulle vara. Cementrören kom från Kvidinge, och brunnen grävdes klart på en kväll. 'Amalia' Nilsson var den som var nere i brunnen när vattnet kom, han ropade då upp till sina kamrater, "för f-n dra upp mig jag har vatten till naveln".

När brunnen var klar ordnade Ture Pålsson så att man kunde duscha efter matcherna.

En idrottsförening är beroende av sin ekonomi, så även Gråmanstorps IF. Visserligen höll spelarna själva sig med fotbollskor och benskydd m.m. Föreningen höll med svarta byxor, gul tröja och strumpor.

De 70-talet medlemsavgifter som kom in varje år förslog inte långt. Avgiften var så låg som 2 kronor per år och medlem. För att förstärka den skrala kassan, anordnades diverse tillställningar. Bl.a. ordnade man sommartid dans i "Tommarps ene". Till Tommarp kunde man komma antingen via landsvägen över Kvidinge, men också ta sig via Amalielund och roddbåt över Rönne å. Inträdet brukade kosta ett par kronor men då ingick även fri överfart över Rönne å i en mindre eka.

I "Tommarps ene" hade man förutom dans, servering av kaffe, läsk och varm korv. Elljus fanns inte, utan erforderligt ljus erhöles av primuslyktor upphängda i träd och på stolpar. Allt vatten till kaffe, korvkokning och dylikt fick medtagas hemifrån. Dansbiljetter kunde erhållas för 10 öre styck. Allt arbete med festerna sköttes av medlemmarna, men två ordningsvakter måste anställas, för att tillse att allt gick 'lagligt' till.

Nettointäkten för en lyckad kväll kunde inbringa två – kanske trehundra kronor. Vädret spelade naturligtvis in i allra högsta grad, *Tommarps ene* var en underbar plats vid vackert väder, men lika omöjlig vid regn detta på grund av det leriga underlaget vid Rönne å.

Kvidinge Paviljong, nuvarande Folkets Hus, hyrdes också för fester. Det var ju något säkrare, inte så väderberoende. Ibland ordnade man här med olika idrottstävlingar i samband med festen. Gångtävlingar var på modet på den tiden. En lagom sträcka var start och mål vid Kvidinge Paviljongen och så

gick man till Gråmanstorps folkskola och vände.

Som synes roade man sig även på den tiden men med mycket enkla medel. Några kommunala eller andra bidrag fanns inte, utan varje förening måste ordna sin ekonomi.

Ett sätt att få in pengar var att beställa fram klubbmärken. Enligt Johan Larsson beställdes 25 st. varav Johan har ett. Finns flera märken bevarade? De måste vara rariteter!

Spelarlöner eller styrelsearvorden existerade inte på den tiden, utan hade någon av en eller annan anledning skött sig bra kunde t.ex. en lemonad erhållas.

Men ekonomin ordnade sig och det var inte den som förorsakade att Gråmanstorps IF fick lägga ner. Föreningarna i Klippan kom på att flera av spelarna i Gråmanstorps IF skulle förstärka de egna leden, varför en värvningskampanj påbörjades. Det var ju spännande för en del spelare att spela i en högre serie, så leden glesnade i Gråmanstorps IF.

Föreningen upplöstes den 8 maj 1939 efter endast 8 års officiell verksamhet.

Sten Svensson

Källa: Minnen nedtecknade av John Andersson och Johan Larsson, högerytter
Samtal med Johan Larsson

Oväntat möte på skoltrappan

I hållande regn åkte vi upp till Linköping där årets släktforskar dagar i Sveriges Släktforskarförbunds regi skulle äga rum den 26 och 27 augusti. Dagen före de stora evenemangen hann vi deltaga i bussutflykter till historiskt intressanta slott och kloster ute i omgivningarna. Solen visade sig och nästa dag då vi begav oss ut till mässområdet i Folkets Park blev sommarens varmaste. Utställningarna bjöd som vanligt på rikhaltigt material från hela Sverige och vid de otaliga datorerna arbetade skickliga operatörer för att plocka fram eventuella släktingar åt de vetgiriga besökarna. Det var dock köer överallt och min man och jag, som letade efter hans morfars släktingar ute på östgötasläkten gav ganska snart upp.

Det blev en het dag och Gamla Linköping på andra sidan vägen blev en skön avkoppling. Detta kulturreservat med handelsbodas, verkstäder, museer m.m. är unikt och trädgården bakom Dahlbergs kända kafé bjöd på härlig svalka.

Så tog vi bussen tillbaka till centrum och i Domkyrkan imponerades vi av dess kyrkorum som förblivit orört sedan medeltiden. På grund av diverse krämpor började vi bli ganska trötta men Katedralskolan var ett måste för mig. Här hade nämligen min morfar undervisat i tjugo år.

Till saken hör att jag hade även en annan morfar, som min mor kallade för far och vi barn för morfar. I tidiga tonår fick jag reda på av en hushållshjälp att denne inte alls var min morfar utan det var en doktor i Lund. I min mormors vigselring var året 1890 ingraverat och min mor var ju född 1888, så något stämde inte riktigt. Min syster och jag funderade över detta i många år och vågade oss

ntligen på att fråga vår mor om hennes riktige far. Hon svarade behärskat, att det visste hon faktiskt inte. Efter hennes död 1976 ställde jag frågan till min far om han visste något men fick samma behärskade förnekande till svar.

Vid genomgång av lösöre m.m. hittade min syster längst inne i en garderob en bunt med brev och vykort, ganska kortfattade med liten tydlig handstil, ibland på tyska och oftast undertecknade med "Tillgivne Nils B" eller "Din tillgivne Onkel N.Br." och ibland "vännern Nils Berner". Han gör ofta resor i Europa. Ibland avstämmer han möte med min mor i Malmö eller Lund och det framgår även att han ordnat för hennes språkvisstelse i Tyskland. Brevkort finns också till min mormor Ingrid med hjärtliga hälsningar till hennes man August. Alltså var dessa tre ytterst goda vänner. Min mormor f. 1860, blev ex. barnmorska från Lunds lasarett 1888, samma år som min mor föddes. De båda ynglingarna August Svensson och Nils Berner (f.d. Andersson) var båda födda 1867 i Billinge. Den förre från Värslätt och den senare från Killeröd och längre tillbaka i tiden var de besläktade med varandra. De gick flera år i samma klass i Lunds Katedralskola. August slutade efter några år men Nils gick ut 1888 och fortsatte vid universitetet och doktorerade i forn-tyska 1900. Efter lärartjänster i Malmö, Lund och Vänersborg kom han som lektor till Linköping, där han stannade till sin död 1934. Mormor Ingrid anställdes som barnmorska i Billinge och 1890 gifte hon sig med August och min mor kom att växa upp där.

Det goda förhållandet mellan min mormor och de båda männen tycks ha hållit i sig och båda tycks

även ha sört för hennes utbildning. Mina föräldrar, gifte sig i Lunds domkyrka och endast de närmaste hade inbjudits. Båda 'fäderna' är närvarande och det går lätt att känna igen Nils Berner från två foton i mors album, det ena tagit i Lund och det andra i Linköping. Dessutom har jag foton från olika skolmatriklar. Under min släktforskning har jag senare funnit min far Gustaf Trulsson är befreundad med sin svärfar August Svensson.

Nu har jag kommit tillbaka till släktforskardagarna i Linköping och gett en förklaring till varför jag prompt ville se en skymt av Katedralskolan. Allt var naturligtvis tillbommat och vi satte oss på stenbänkarna högst upp i den imponerande trappan. Efter en stund kommer ett äldre par sakta spatserande, den distingerade herrn går med svårighet på två kryckor. Hans hustru ler så vänlig mot oss, vi är lite förvånade då vi inte känner dem. Så ropar mannen åt oss med hög och klar röst: "Är det två elever som längtar tillbaka till sin gamla skola!" Vi reste oss och gick en aning tveksamt ner mot dem. Min man förklarade, att han var från Stockholm och gått i Norra Real och jag nämnde att jag gått i Katedralskolan i Lund. Så tvekade jag en liten stund och tillade: "Men jag hade en morfar, som undervisade här men det var längesen och jag kände honom egentligen inte." "Vad hette han då?" frågade mannen. "Nils Berner" genmälde jag. "Men honom kände jag mycket väl, han undervisade i tyska och engelska och jag bodde ett par terminer hos honom. Han var ogift och ingen visste att han hade barn". "Vi bor här i närheten och Ni måste följa med oss hem och vi har säkert mycket att prata om".

Så kom vi hem till Augustin och Brita Mannerheims lilla våning proppfull med gamla klenoder, tavlor, böcker, foton och ena väggen dominerades av ett stort porträtt av generalen och marskalken av Finland Gustaf Mannerheim, vår värds farbror. Men nu talade vi mest om min Nils

Berner, född Andersson. Berner hade bott alldeles i närheten. Dog oväntat efter pensioneringen och begravningen ägde rum i Domkyrkan. Hans husföreståndarinna under alla åren band även in hans böcker. Augustin visade även en bok han ärvt av Berner och så småningom fann han en bild som han med sin enkla kamera tagit vid en bjudning i Berners våning. Där sitter Berner med kolleger och vänner. Han berättar att han var liten till växten och eleverna kallade honom för 'Lillen'. Han var en mycket vänlig man men kunde bli rysligt arg och då slog han näven i golvet.

Våra värdar var ett intellektuellt och stimulerande par i 85-årsåldern, som båda var fullt aktiva med att skriva om litteratur och musik. I bostaden fanns även utrymme för moderna hjälpmedel som dator, kopiator m.m. Innan vi gick hann Augustin spela för oss på sin cembalo från 1700-talet.

Vi missade östgötabönder för min mans släktavla men av en ren slump blev vår resa och detta möte helt omtumlande. Det var första gången i mitt liv, som någon, som kände min morfar, berättade om honom.

Märta Friedman

Min mor Anna Svensson som enda kvinnliga elev vid Malmö Handelsinstitut 1907

**Bröllopsfoto från 1919 med brudparet Anna o Gustaf Trulsson
Till höger om brudgummen brudens mor Ingrid och hennes styvfar August Svensson
Stående från vänster brudens fader Nils Berner**

TÅGOLYCKA VID LILLA KLOSTER I LJUNGBYHED

Karolina Örtberg f Mattesdotter 1856-1900

"Bästa svåger och svägerska. Jag får härmed bringa eder det sorgliga budskapet att min kära älskade hustru har afgått med döden och det sorgligaste af allt är att det skedde genom en olyckshändelse af den mest hemskaste art."

Så börjar ett brev daterat den 14 augusti 1900, adresserat till min mans mormors föräldrar. Med hjälp av UB i Lund hittade jag följande artikel i Klippan-Åbys tidning från den 17 augusti 1900:

"**Dödad av bantåg.** Banvaktshustrun Karolina Örtberg från Ljungbyhed blef vid 7-tiden i

måndags afton dödad af bantåg i närheten af Ljungbyhed. Olyckan inträffade på ett ställe, där banan gör en kurva, hvarför lokomotivföraren ej observerade kvinnan förr än det var för sent. Hustrun Östberg hade gifvit sig upp på banan för att köra ned sin ko, hvilken kommit in på spåret. Af det framrusande tåget erhöll kvinnan en stöt så att hon störtade ned för banvallen, hvarvid hon fick pannbenet krossadt och en del skador på armar och ben. Kon dödades genast. Tåget stannade så fort sig göra lät och kvinnan infördes i sitt hem där den första hjälpen ägnades henne. Med ett senare tåg fördes hon till Klippan för att därifrån befordras med extratåg till Helsingborg. Vid framkomsten till Klippan var den olyckliga emellertid död, hvarför extratåget inställdes, och den omkomna återtransporterades till sitt hem."

Eftersom jag visste att Karolina efterlämnade man och två söner började jag i somras med lite efterforskning för att hitta någon ättling. Med hjälp av Bo Bengtsson (kyrkvaktmästare i Riseberga) hittade jag Ingrid Örtberg, Tyringe, som var Karolinas barnbarn. Jag och min svärmor åkte till Tyringe en eftermiddag. Till min glädje visade det sig att Ingrid hade ett stort porträtt av Karolina (som avfotograferades) och dessutom hennes "Postilla". Eftersom Ingrid inte har några barn fick jag boken i gåva, där på första sidan prydligt är präntat: *Denna Bok tillhör mig Carolina Mattesdotter från Linneröd 1877.*

Den 13 augusti i år var det 100 år sedan Karolina förolyckades. Banvaktstugan i Lilla Kloster har varit aktuell i massmedia på senare tid. Den 13 augusti fotograferade jag stugan, dock av andra orsaker som ni förstår.

Hjördis Nilsson

Fr. v. Karin Nilsson och Ingrid Örtberg, två nästkusiner som träffades för första gången

En våldsam man

Artikeln om 'En våldsam man' i förra numret av vår tidning kan nu, tack vare Gert Ljunggren, kompletteras med bild och mer information om **Mannen**.

N:r

Beskrivning rörande *Arbetaren Olaf Persson*
som den 24 dag följande ^{dag till del 24 19} ~~1898~~ ¹⁸⁹⁹ ~~1898~~ Centralfängelset i Ångbrohusen.

N:r 7841 i stämrollan samt N:r 5678 i porträttrullan.
Födelseställe, månad och dag: *1863 juli 25*
Födelseort till församling, härad (stad) och län: *Röke förs. Christianstads län*
Senaste kyrkoskrivningsort: _____
Utdödar nu bestraffning för: *riån och våld varav döden följt*
Utslaget, av vilken myndighet och när det avkannats: *Stungf Skjut 10/6 98*
Straffet samt tiden, då det började: *Lefstid 2/6 98*
Förut utdöda bestraffningar för: _____
Förpassningsort vid frigivningen: *Lummen*
Beloppet av egna medel och besparad arbetsförtjänst vid frigivningen: *kr. 55.10*
Av arbetspremierna innesittande å postsparbanksbok ser. X. *L.R. 5801 809.05*

Fångens fotografi.

Hår: *brunt*
Skägg: *o*
Ögon: *blågrå*
Näsa: *trubbig*
Mun: *vanlig*
Hy: *blek*
Höjd: *1.6 m*
Kroppbyggnad: *ordinär*
Annat utmärkande kännetecken: *än är höften och är delen av hörfästet, i fängelsens öfstra led stul*

Centralfängelset i Ångbrohusen den 2 April 1919
[Signature]
Fängelseläkare

*) Numren ifyllas av vederbörande polismyndighet i den ordning, beskrivningarna från de särskilda fängelserna ingår.

Höstens avverkade program

Först på höstens program stod **kyrkogårdsvandring i Gråmanstorp**. Det var den 6 september. Inger Nilsson, Karin Nissen, Margaretha Borkman och undertecknad håller på att dokumentera gravstenarna på Gråmanstorps kyrkogård.

Vi började med *Algot Hannrups* grav. Det finns väl ingen i Klippantrakten, som inte känner till allt vad han har gjort för vår hem-bygd. Nästa var *Hejderidaren Johannes Erikssons* gravsten. Han var betjänt till Nils Christoffer Gyllenstierna under Napoleon-kriget 1813-1814. Gyllenstiernas häst blev skjuten och han hamnade under hästen. Johannes räddade Gyllenstierna och Johannes sades då ha 'räddat den Gyllenstiernska ätten'. För detta placerades Johannes, efter kriget, på Grannahus och fick befattningen hejderidare (överskogsvaktare). Vi vandrade vidare till gravstenen, som har formen av en kanon. Där under vilar *Nils Forsberg*, som var smed i Åby. Senare i livet ägnade han sig åt fastighetsaffärer. Det var hans vän 'Kejsaren' Henrik Persson, som lät resa den unika minnesvården på Nils grav.

Helena Bergendorffs stora gravhäll är svårläst. Den berättar emellertid att Helena var gift med v. Past. C. Ahlström. "Gudsfruktan, Klokhet och Rådighet utmärkte hennes vandel. Allvarsam och exemplarisk var hennes dödsberedelse. Hon sörjes och saknas af man och 4 små barn". Helena Bergendorff dog i Åby den 25 juni 1799. *Sam Ask*, som levde 1878-1937 har fått sitt sista vilorum på Gråmanstorps kyrkogård. Han var den klassiske överliggaren, försörjde sig ibland som författare och verkade som skribent i Stockholm.

Kyrkoherde *Adolf Kullbergs* gravsten finns inmurad i den södra, yttre kyrkmuren. *Carl Gustaf Runstedt*, som har sin gravsten vid utgången till urlunden, har vi inte lyckats finna något om. Det finns kanske någon av läsarna, som vet vem han var.

Den äldsta gravstenen på kyrkogården är av sandsten och bär inskriptionen *MHD 1718 MWB*. Tyvärr finns det ju inga kyrkoböcker från den här tiden och därför kan vi aldrig få reda på vems grav det är.

Efter rundturen bland gravstenarna gick vi till Minneslunden och Urlunden.

Nu började mörkret att sänka sig över kyrkogården och vi gick in i den upplysta kyrkan. Här berättade **Henry Engström** om kyrkan, dess historia och inventarier. Han visade även nedgången till släkten Gyllenstiernas gravkor.

Det fanns mycket att berätta både om gravstenarna och om kyrkan i Gråmanstorp.

Johan Larsson i Gråmanstorp hjälpte också till att berätta. En fråga, som kom upp, var: 'Vad gör man med alla återlämnade gravstenar?' Kan de sparas på något sätt? Det är ju trots allt ett stycke historia och viktig dokumentation till kommande släkt- och hembygdsforskare.

Vi var ca 25 personer, som efter kyrkogårdsvandringen drack gott kaffe och åt goda kakor i Bygdegården.

Kyrkogårdsvandring i Gråmanstorp

Söndagen den 17 september var det bokad plats i **Kyrkhult** för släktforskare från Klippan.

Lördagen den 7 oktober var det dags för årets **Släktforskardag**. Vi var ett 80-tal, som tog tillfället i akt och letade nya anor och njöt av gott kaffe, goda kakor och god mat.

Onsdagen den 1 november gästades föreningen av **Kjell Persson** från Perstorp. Han talade om '**Ägandet i gången tid**'. Kjell berättade bland annat om Skånelagarna. Han gav oss också receptet på 'Späckad mjölk', som han tyckte vi skulle prova.

Öppet hus och Öppen lokal har det också varit under hösten.

Agneta Rosengren

Tack till alla, som hjälpt till att skriva. Vi ser fram emot många nya bidrag till nästa tidning. Till sist önskar redaktionen alla en God Jul och ett Gott Nytt År!

Frågelådan

Finns det någon som känner till personer boende på **Dy(ng)möllan, Frumöllan och Höörs mölla** under 1700-talet.

Vi söker även efter uppgifter om **släkten Döhr** i Riseberga, Färingtofta och Oderljunga under 1600- och 1700-talen.

Kjell Sandberg
Södergatan 29
260 51 Ekeby

Brev till frågelådan
Åsbo Släkt- och Folklivsforskare
Box 191
264 22 Klippan

Riseberga skola

Lärarynnet: Borg

Översta raden längst till vänster: Hilding Ljungdahl f 6/6 1895

Flickan vid frökens vänstra arm: Astrid Andreasson, Östervång

Pojken överst till höger: Erik Nilsson f 1899

Tvillingflickorna på första raden (likadana klänningar): Karin och Kallie Olsson, begravda i Riseberga. Deras föräldrar var Ludvig och Johanna i Fällkroken, i Farstorp

Flickan till höger om tvillingarna: Nora Nilsson, syster till Erik på översta raden.

Uppgifterna lämnade av **Berit Tönnemo**

Denna gravsten finns på **Åhuskyrkogård**.
Titta på årtalen!

Om det är någon, som känner till mera om dessa människor och deras ålder, skriv gärna till oss i Redaktionen.

Söker uppgifter om min **MM Elida Persson** f troligen 31/7 1885 men var? Död i Helsingborg 31/7 1975.

Gift med Axel Månsson f Smedstorp 5/10 1882, död i Helsingborg 1/3 1944. Familjen flyttade från Smedstorp ca 1917 till Vegeholm. Därifrån till Gunnarstorp ca 1919 och till Helsingborg ca 1943. Elidas far och mor hette Per Persson och Johanna.

Söker alla uppgifter om min **FMFMF Sven Tufvasson** och hh (Nilla)? Andersdotter. De fick en dotter Johanna 6/11 1804 i Gråmanstorp.

Sten Svensson
Lysmaskgatan 2, 264 36 Klippan tel. 0435-130 91

Kassören meddelar att föreningen fått följande nya medlemmar:

Fridström Bertil o Gretel	Christian Kruses väg 1	242 32 Hörby
Johansson Frans	Pilvägen 19	247 34 Södra Sandby
Lemje Barbro	Heimdalsgatan 7	265 31 Åstorp
Sejrbo Allan	Knutstorp 1:11	260 60 Kvidinge
Svensson Bodil	Granstigen 6	264 35 Klippan

Program Våren 2001

LÖRDAG 3/2 13.00 ÅRSMÖTE

Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar berättar **Claes Ruderstam**, högstadielärare, lokalhistoriker och aktiv i Wittsjö hembygdsförening om

”1600-talet i fred och ofred, snapphanar, ryttare och vanligt folk”

Se separat inbjudan.

ONSDAG 7/3 19.00

Programmet denna kväll är ännu inte fastställt, se annons i lokalpressen.

ONSDAG 4/4 19.00

Guno Haskå, Lund, bördig från Oderljunga/Perstorp föreläser över ämnet

”På Pastor Hjertstedts tid, händelser i Oderljunga och Perstorp under första hälften av 1800-talet speglade genom sockenstämmans protokoll

MAJ

Vårens utfärd går med egna bilar till kända och okända smultronställen i och runt våra häradar.

Dag och tid meddelas under vårterminen.

ÖPPET HUS I FÖRENINGSLOKALEN

JANUARI

Varje dag under vecka 2 klockan 10.00-16.00

Måndag 29:e 19.00

FEBRUARI

Torsdag 15:e 19.00

Måndag 26:e 19.00

MARS

Torsdag 15:e 19.00

Måndag 26:e 19.00

APRIL

Torsdag 23:e 19.00

Lokalen är öppen för medlemmar fredag eftermiddag 13.00-16.00 varje jämn vecka (den veckan vi inte har Öppet Hus) med början 26/1

VÄL MÖTT

